

Over bindweefsel, slingerpaden en grofvuil

van Genugten, W.J.M.

Published in:

VN Forum: publicatie van de Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties

Document version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2010

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Genugten, W. J. M. (2010). Over bindweefsel, slingerpaden en grofvuil. *VN Forum: publicatie van de Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties*, 2010(1), 13-14.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

lingsproces dient erop gericht te zijn die minimumnormen steeds verder te detailleren en aan te scherpen. Dat vergt een lange adem en vereist verantwoordelijkheid, maar ook deskundigheid, zowel diplomatiek als inhoudelijk, alsmede een inlevingsvermogen in de belangen van andere staten, zonder het belang van de eigen staat uit het oog te verliezen, en ga zo maar door.

De druiven waren zuur na Kopenhagen. Wellicht zal het bij een volgende gelegenheid anders zijn, maar dat is alleen mogelijk als Kopenhagen wordt gezien als een (helaas zwakke) schakel in een lange keten van belangrijke besluitvormingsmomenten.

CEES FLINTERMAN

Over bindweefsel, slingerpaden en grofvuil

Als de Verenigde Naties niet bestonden, dan zouden ze moeten worden uitgevonden. Zeker. De vraag is alleen waarom. Wat volgt zijn een paar minireflecties, steeds gekoppeld aan de Klimaatconferentie in Kopenhagen.

De soevereine staten van deze wereld maken – afgezien van een bescheiden pakket aan dwingend recht en een enkel supranationaal trekje in de bevoegdheden van VN-organen – zelf uit met welke internationaalrechtelijke normen ze instemmen (de *'consent to be bound'*). Dat zorgt voor de worteling van het internationale recht in nationale kaders, maar het maakt de normontwikkeling vaak ook uiterst lastig. Staten hebben elk hun eigen geschiedenis en economische en (geo-)politiek belangen, en dat leidt noodzakelijk tot compromissen, waarbij de ene regering gefrustreerd het hoofd afwendt, terwijl de andere vindt dat 'we' toch weer een stukje zijn opgeschoten. Beide kunnen dan gelijk hebben. 'Kopenhagen' is daarvan een goed voorbeeld. Daarbij mag niet worden vergeten dat het oordeel over het wel of niet slagen van Kopenhagen uiteindelijk in belangrijke mate wordt bepaald door de vraag of staten doen wat ze in het licht van de schijnwerpers hebben

beloofd en of de totaliteit van die (non-)inspanningen een substantiële stap vooruit oplevert. Dat alles betreft eerst en vooral hun toezegging om vóór 31 januari 2010 op allerlei punten nadere informatie aan te leveren en daarmee inzicht te geven in hun bereidheid de Klimaattop daadwerkelijk verder inhoud te geven.¹ Veel staten hebben gereageerd,² maar het is nog te vroeg daaruit conclusies te trekken. Ook het eindrapport van de Conferentie is nog niet beschikbaar.

Tijdens Kopenhagen zijn opnieuw de grenzen zichtbaar geworden van de megaconferenties waarop de Verenigde Naties het patent hebben. Bovendien doen deze door de grote publieke aandacht die ze trekken, al gauw dienst als een *pars pro toto* voor machteloosheid, veel praten en niets doen, en spierballenvertoon van de sterkste jongens (en een enkel meisje) van de klas. Wie na Kopenhagen echter stelt dat de VN op hun laatste benen lopen, heeft mijns inziens eerder gehandeld op basis van de frustraties van dat moment – ministers zijn ook maar mensen, zeker als ze nachten hebben doorgehaald – dan vanuit een weloverwogen totaaloordeel. Zij vergeten op zo'n moment wellicht dat de VN bestaan uit landen met

Willem van Genugten

volstrekt verschillende belangen, zeker ook waar het gaat om onderwerpen met grote financiële implicaties, en dat de organisatie bovendien gaat over meer dan klimaat alleen, hoe belangrijk dat onderwerp ook is. Ik geef toe: ook mij valt het niet mee na Kopenhagen zegeningen te tellen en vast staat dat zulke megaonderhandelingen in de toekomst anders moeten worden aangepakt. Maar om dan maar meteen de VN bij het grofvuil te zetten, lijkt me meer een reflex dan een bezonnen standpunt. Bovendien mag niet worden vergeten dat de voorbereidingen en het voorzitterschap van 'Kopenhagen' zeer te wensen overlieten. In die zin is er binnen het huidige paradigma voor toekomstige themaconferenties nog volop winst te boeken. Ik zeg dat ook omdat ik niet echt bruikbare alternatieven zie. Eerst onderhandelen in een kleinere, vooruitgeschoven groep, waarin alle grote tegenstellingen zijn vertegenwoordigd? Graag, maar dat was nu ook al het geval. Twee snelheden accepteren? Neen, zou ik zeggen, want het zou het soort van tegenstellingen verscherpen waarvan de wereld er al te veel heeft. De VN versterken in deels supranationale richting, met een Veiligheidsraadachtige constructie maar dan toegespitst op het milieu, of met een VN-secretariaat dat meer ruimte wenst dan de VN-lidstaten spontaan zouden willen?³ Het zijn interessante gedachten, maar ook deze botsen al snel met de wijze waarop de VN zijn samengesteld en in de praktijk functioneren. Anders gezegd: het loont de moeite dergelijke ideeën uit te werken, maar verwacht er geen doorbraken van. En van organisatorische blauwdrukken alleen wordt het milieu ook al niet beter.

Willem van Genugten is hoogleraar internationaal recht aan de Universiteit van Tilburg

Bij het doorlichten van de zwakke plekken van de VN is het goed onderscheid te maken tussen cynici en critici. De cynici krijgen van zichzelf sowieso gelijk en zullen niet bereid zijn zich te verdiepen in welke historie of context dan ook. Van de critici, daarentegen, kan worden gevraagd dat ze bij het wegen van hun commentaren voor ogen houden dat de VN niet te vergelijken zijn met een tennisclub of iets dergelijks. Waar het uiteindelijk om gaat, is de stapsgewijze verdere ontwikkeling van de internationale rechtsorde, ofwel: 'de boel bij elkaar brengen' op het smalle pad van mondiale afspraken over netelige kwesties. Het is bepaald een slingerpad, en bovendien liggen de uitdagingen voor het oprapen: de ene al pijnlijker dan de andere. Maar dat is geen reden om het gezegde van de oude en de nieuwe schoenen te vergeten. Het bindweefsel dat in 65 jaar is gevormd mag dan te zwak zijn om de patiënt recht vooruit te laten lopen, zonder datzelfde bindweefsel zou de wereld van vandaag veel verder van huis zijn.

WILLEM VAN GENUGTEN

Noten

- ¹ Zie http://unfccc.int/files/parties_and_observers/notifications/application/pdf/notification_to_parties_20100118.pdf.
- ² Zie voor alle aangeleverde stukken: <http://unfccc.int/home/items/5262.php> (met dank aan mijn Tilburgse collega Europees en Internationaal milieurecht, Jonathan Verschuuren).
- ³ Zie de recente biografie van oud-ambassadeur Lodewijk van Gorkom, *Door Europa en de wereld. Een trektocht in de Buitenlandse Dienst* (Amsterdam: Boom, 2009), waar hij de pogingen van Dag Hammarskjöld, secretaris-generaal in de periode 1953-1961, bespreekt om van de VN 'een dynamische, op het recht gefundeerde organisatie met steeds meer uitvoerende bevoegdheden' te maken (p. 67).